

ELIN CULLHED

Euforia

Romaani Sylvia Plathista

Suomentanut Laura Kulmala

ATENA

Pohjoismaiden ministerineuvosto on tukenut tämän teoksen kääntämistä.

Suomentaja kiittää Alfred Kordelinin säätiötä ja
Otavan kirjasaatiötä tuesta.

Ruotsinkielinen alkuteos
Eufori: en roman om Sylvia Plath

Copyright © Elin Cullhed 2021

Published by agreement with Ahlander Agency

Suomenkielinen laitos © Atena / Kustannusosakeyhtiö Otava 2022

Sivun 233 sitaatti Louis-Ferdinand Célinen teoksesta
Niin kauas kuin yötä riittää, suom. Jukka Mannerkorpi. Siltala 2012.

Atena
Jyväskylä
atena.fi

ISBN 978-951-1-42334-8

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

Äidilleni

Euforia on kaunokirjallinen teksti, jota ei ole tarkoitus lukea Sylvia Plathin elämäkertana. Vaikka kirjan tapahtumilla ja hahmoilla olisi vastineensa todellisuudessa, romaanissa ne ovat osa fiktiivistä tarinaa. Siksi myös Sylvia Plath on tässä teoksessa kuvitteellinen hahmo.

SEITSEMÄN SYYTÄ OLLA KUOLEMATTA:

1. Iho. Se ettei enää koskaan saisi tuntea rakkaan lapsensa ihoa. Nicholas, kun hän pelleilee vuoteessa ja hieron nääni hänen peppuaan vasten. Frieda, joka vaatii kutituksia tunteakseen olevansa elossa ja tyyntyy sitten puhdistavan naurun jälkeen. Oma ihoni, kun se painautuu heidän ihoaan vasten tietäen meidän olevan yhtä lihaa for ever and ever in all eternity, amen. Ajatella, jos ei enää koskaan saisi tuntea heidän kiivaasti tykyttävää pulssiaan, jonka minä käynnistin. Heidän vuokseen en voi lakata elämästä, olkoonkin että heissä on myös Tedin ihoa, Tedin käärmeennahkaa, hänen joka avaa kitansa ja ahtaa saaliin kokonaisena suuhunsa, kunnes se tukehtuu.

2. Aika. Haluan nähdä lasteni kasvavan ja saavan naarmuja polviinsa, kun he opettelevat pyörilemään; haluan riuhtaista kuristusnarun kaulastani ja nauraa Tedille päin naamaa, kun hän on jo matkalla seuraavan saaliin luo (ypöyksin, sillä käärmeet ovat sairaalloisen itsekeskeisiä) ja minulla on kiire elää. Haluan nuolla tikkaria ja tuntea, kuinka sokeri ja aika liukenevat sisälläni; haluan herätä kesäise-

nä aamuna kahvikuppi kädessäni ja tuntea tarvetta vuodattaa kaikki se saasta paperille, kunnes aika pysähtyy, piirtyy historiaan ja valuu pois kuin merivesi antaen minulle anteeksi. Aika, haluan että annat minulle anteeksi. Minäkin haluan kokea, kuinka aika muuttaa kaiken niin helvetin armeliaaksi, kuinka se saa mansikat jälleen kerran puskemaan marjaa (vaikka kuolema on jo ovella ja mätäneminen nurkan takana) ja kuinka se saa ihmisen heräämään pää tyynyllä ja jälleen kerran kuvittelemaan, että kaikki on hyvin.

Luoja, kuinka hyvin voin nyt kun pian kuolen. Näen kaiken selkeämmin kuin koskaan. Minun pitäisi aina elää kuollakseni, sillä se on kuin heroiinia, kuin näkisi entisen rakastettunsa tukehtuvan, koska hän on kuluttanut haarniskastaan kaiken hapen. Käärmeet luovat nahkansa, ja nahka haalistuu kuin englantilaiselle rannalle unohtunut riepu. Minä palan mieluummin tuhkaksi – minusta tulipalo kuvastaa varsin sattuvasti elämääni. Oi tulta, jota ei voitu ottaa avosylin vastaan. Voi kauhistusta, kun tuli tarttui erään elävän miehen sepustuksiin, joita hän erehtyi pitämään Nobel-palkinnon arvoisina. Sanonpa vain, että minut muistetaan vielä pitkään. Siksi minun ei tarvitse vaivautua olemaan ihoa ja aikaa ja kuusikymmentäluvun alkua, sillä aika muuttuu minuksi ilman minuakin. Täysin puhtaasti, kuin ylevä sana runokirjan hohtavalla sivulla. Ted tulee pesemään kirjojeni sivut kuten minä olen pessyt hänen ruman paitansa. Hän taas nahistuu kuin paratiisiomena syksyllä maassa. Kuin ruusuomena, joita meillä täällä on.

3. Se ettei enää koskaan saisi naida, tuntea kuuman kangen työntyvän lihaansa ja muuttua eläimeksi ja tuhoksi. Jos joku haluaisi naida minua joka päivä, minun ei tarvitsisi kuolla,

haha. Älkää siteeratko tuota, mutta näyttäkää se kaikin mokomin äidilleni, maailmanhistorian puutteenalaisimmalle ihmiselle (joka on siksi niin hapan ja kuiva ja jonka läpi on siksi luvattoman helppo nähdä; äitini on kuin lasillinen vettä, välttämätön mutta läpeensä ikävystyttävä ja mauttoman ennalta arvattava; hän on saanut minut halveksimaan kuolemaa ja vihaamaan muita naisia, vaikka juuri naiset minua kenties voisivat auttaa; hän on saanut minut tuntemaan, etten tarvitse vettä, aivan kuin vesi ei koskisi minua, en ole olento joka tarvitsee vettä, en nisäkäs, olen parempi kuin te jotka kärsitte tavallisten kuolevaisten vedenjanosta, minä vihaan vettä, en halua enää lasillistakaan vettä!).

4. En halua suoda sitä Tedille. En halua suoda hänelle sitä, että kuolen ja kaikki hänen profetiansa käyvät toteen. »Oli si helpompaa, jos olisit kuollut», hän sylkäisi suustaan viime kesänä kerätessään rohkeutta jättää minut. »Sinä ja kuolemansäteesi, sinä se osaat tappaa yhdellä puraisulla» – aina hän valitti, kuinka tapan kaiken. En halua suoda hänelle sitä. Haluan olla piirin keskellä ja loistaa ja elää. Ellen minä tee sitä elämässäni, kuka sitten? En halua antaa hänelle elämäntarinaani. En halua hänen selostavan lapsille: *Äitinne oli katsokaas erityinen ihminen, hän ei aina voinut kovin hyvin ja rakasti elämää silloin kun se virtasi häneen kultaisena, mutta elämässä on myös teräviä reunoja ja kylmyyttä ja maaliskuisia basilleja ja rahapulaa. Me voimme vaalia hänen muistoaan ja kertoa hänen tarinoitaan, ja joka kevät narsissien aikaan voimme kerätä kimpun hänen muistokseen. Äidillänne Sylviällä oli kumea ja vahva ääni, mutta se ei koskaan kyennyt murtautumaan kirjan sivuille, ja siksi hän päätti hylätä ruumiinsa ja antaa vain henkensä jatkaa*

elämää. Hän arvosti enemmän jälkipolville jättämiään kirjoituksia kuin elämää meidän kanssamme. Pälä pälä. Ja pasakat! En halua antaa hänelle elämäni herkullisimpia paloja. En halua hänen vanhemman sisarensa Olwynin jököttävän rautajaloillaan kädet puuskassa ja väittävän: Enkö minä sanonut heti kun näin hänet, ettet sinä tuon naisen kanssa pitkälle pötki, Ted, ajattelepa vain hänen haurasta voimaansa ja suruhuntuaan, joka on naurettavan helppo pudottaa sarkasmilla, niin että hänen minäkuvansa romahtaa ja leveä hymynsä vääntyy irveeseen. Hän on vain pikkuinen fanityttö, Ted, pikku söpöliini, heikko amerikkalainen jonka sydän on kääritty sellofaaniin – pidät häntä hetken ja sitten hän liukenee kuin sokeri sateessa. Usko pois!

Ja Ted kuuntelee sisartaan ja saa voimaa ja ajattelee, että niinpä niin, olinpa minä hölmö kun yritin rakastaa häntä, sillä ei häntä voinut rakastaa...

...vaikka totuus on, ettei Tedin kodissa ole sijaa rakkaukselle. Hänen kotonaan, siellä mistä hän tulee, paiskitaan töitä hammasta purren, eikä sielulla ja estetiikalla ja muiden kohtelulla ole MITÄÄN MERKITYSTÄ, sillä hänen kodissaan ei ole sivistystä, ei hienostuneisuutta eikä yleveyttä, siellä ollaan karkeita ja pahasuisia ja käyttäytyään siivottomasti pöydässä, ja minkä minä sille mahdan että olin ihminen joka kykeni rakastamaan ja olemaan kaunis ja astuin hänen taloonsa, hänen kotiinsa, hänen Englantiinsa, hänen parkkiintuneeseen, hiilen ja likaisten vaatteiden tahraamaan historiaansa.

Halusin antaa omastani, älystäni, taidoistani, kielellisistä ja visuaalisista kyvyistäni. Havainnoistani. Mutta eihän maailma kauniita, taitavia, kullasta tehtyjä tyttöjä kaipaa. Maailma ei siedä niitä. Maailma kaipaa kovia, häi-

yyjä Olwyn-tyttöjä, tyttöjä joita miehet eivät rakasta, jotka ovat syntyneet tulemaan toimeen omillaan, eurooppalaisia sodanjälkeisiä naisia, jotka tietävät mitä on kääriä hihat, mutta eivät sitä, mitä on olla älyllisesti sivistynyt ja opettaa tyttöjä Smithissä ja kirjoittaa vapaa-ajalla hämmästyttävän hienoja runoja. He ovat kateellisia, voi miten kateellisia he ovatkaan minun kaltaisilleni, ja silti he voittavat – he voittavat elämässä, vaikka eivät koskaan synnytä miehelle lasta ja jatka kuninkaallista sukua, makaa haarat auki lapsivuoteessa ja puske maailmaan hehkuvaa magmaa. Hän, Olwyn, ei uhraa paskaakaan, sillä hän ei koskaan pala. Hän vain seisoo tumput suorana hammasta purren ja antaa elämän viuhua lävitseen, kunnes lopulta kuolee. Hän ei koskaan astu todelliseen elämään ja muovaa sitä, sanele sitä, vala sitä kauniin muotoiseksi, anna sille uusia lapsia. Niinpä hän ei myöskään huomaa, ettei maailma kestä hänen voimaansa, hänen murskaavaa kauneuttaan, hänen henkeään. Hän nauraa kuolemalleni, huokailee sille ja myös kadehtii sitä, sillä ei, niin rohkeaa hänestä ei ikipäivänä tule!

5. Meri, ja kivet. Kävellä Winthropissa iltapäivän kuulaassa valossa ja kerätä kiviä isälle, olla seitsenvuotias ja kokea, kuinka luonto jonka hänelle löydän sitoo meidät yhteen vahvemmin kuin mikään muu maailmassa. Hänelle antamani mysteerit ovat meidän, meidän on ne määrä löytää ja vaalia niitä kuin sydämen salaisuuksia. Meri nuolee ruskeita jalkojani ja haisee pistävästi suolalta ja märältä kiimaiselta levältä, ja isä pyytää minua käymään kävelyllä ja etsimään hänelle kauneimmat näkinkengät, sileimmät kivet, joista hän myöhemmin kertoo minulle. Ranta ja isä, meri, hänen iäisyytensä. Rakastan isää. Tiedän syntyneeni myös hänes-

tä, tiedän että hän antoi minulle mysteerin ja sanat; syvät tunteet. Kun nyttemmin olen käynyt Winthropissa, en ole enää nähnyt rantojen suuruutta, vaan meri on pitkästyttänyt minua – olen tiennyt, että minulla on muita tehtäviä odottamassa. Olen kuvitellut löytäväni lapsuuden rauhan ja hohteen uudelleen, mutta nähnyt lopulta vain niiden lävitse ja kavaltanut ne uusilla silmilläni. Siksi tämä ei ehkä oikeastaan olekaan syy elää. Vaikka lapseni rakastaisivat merta kuten minä, he eivät koskaan saisi tavata isääni, isoisäänsä, eivätkä laskea pieniä pyöreitä kiviä hänen suuriin kouriinsa. Isäni sekä on että ei ole syy elää. Halusin vaalia hänen muistoaan, puolustaa häntä ja antaa ruumiini kulkeutua ajan loppuun hänen haaksirikkoutuneen aluksensa ankkurina. Halusin kuitenkin myös välttyä näkemästä, kuinka meri, kivet ja näkinkengät muuttuvat aaveiksi. Ja tuntemasta kuoleman kalinaa kaulallani.

6. Frieda, oi Frieda.

7. Nicholas.

Vuotta aiemmin

Teksti ja elämäni olivat yhtä.

Teksti oli ruumiini, ihoni, valkoisena hohtavat ranteeni, jotka veivät minut pyörällä Devonin halki. Kun kohtasin jonkun jonka tunnistin, aloin vapista, ikään kuin hermot ja verisuonet olisivat muodostaneet ruumiini pinnalle tiheä-silmäisen verkon ja sydäimestä olisi tullut suuni – sydämeni puhui ja huikkasi »Hei!» tavatessani naapurin (pankinjohdattajan rouvan), jolla oli tapana tutkailla minua saadakseen selville, olinko normaali.

Sydämeni tykytti keskellä minua. Suuni, punainen suuni. Minä olin aihe, motiivi – miten olisin edes voinut kurtottaa itseni ulkopuolelle ja luoda jotakin tyhjää? Miten olisin voinut perääntyä kauaksi motiivin keskustasta?

Ted tiesi sen, ja siksi hän oli kanssani naimisissa: Minä olin hermot, olin veri, olin sydän, olin valkea iho, olin helmikaulanauha, marmori, kyyhkynen, peura ja kontiainen jonka löysimme kuolleena maasta, olin tyttö, nainen, hänen lastensa äiti. Olin Amerikka, olin kokonainen manner, olin tulevaisuus, motiivi jonka hän halusi löytää, ihminen jonka hän halusi kolonisoida; hän halusi syödä minut, varastoida minut, pitää minut. Hän halusi hakea minut kotiin synnyinseuduiltani Amerikasta, antaa minun

tuntea Lontoon-elämän pulssin sydämessäni ja sijoittaa minut sitten taloon Devonin maaseudulle narsissien ja lintujen keskelle. Hän osti minulle polkupyörän. Hän nai minua rajusti kylmän olohuoneemme sohvalle, ja minä olin hänen allaan lämmin märkä lätäkkö, johon hän tuli. Haistoin lihan ja veren. Sperman. Jälkeenpäin hän tunsi itsensä kaikkivoivaksi. Hän oli voittanut Amerikan, venyttänyt omia rajojaan, viimeistellyt motiivin: nainen jonka on kuoltava.

Kuolemaantuomittu nainen.

Hän oli luonut minut.

Nousin lätäköstä ja peseydyin onnellisesti hymyillen, sillä minut oli hedelmöitetty hänen lapsellaan, hänen unelmallaan, hänen lupauksillaan. Englanti. Olin hänen maillaan. Hänen jänisjahtinsa ja omenapuunsa, joita oli seitsemänkymmentäyksi (minun laskujeni mukaan seitsemänkymmentäkaksi). Hänen sanansa, puunsa, kirjoittamisensa. Äänensä. Annoin hänen elämälleen viimeisen silauksen. Pudotin lihastani hänelle universumiin lapsen. Friedan. Kuin omenan puusta. Punainen suu, punainen sydän, punainen syke. Silloin minäkin tunsin olevani elossa. »Ei ole suurempaa onnea kuin lapset», kirjoitin äidilleni kirjeessä. Silti tiesin, että vielä jonakin päivänä kaikki mitä sanoin ja kirjoitin (KOKO ÄÄNENI, SE MITÄ OLIN) kääntyisi minua vastaan. Todellisuuteni muutti muotoaan minuutti minuutilta, ja Ted tiesi sen; välistä olin tyytyväinen ja onnellinen, välistä epätoivoinen ja itkuinen, välistä hikoilin, kaipasin, toivoin ja odotin.

Mitään siitä ei oikeastaan voinut ottaa tosissaan.

Kun siis olin liukunut alas satulasta (olin jälleen viimeisilläni raskaana) ja törmäsin keskustassa pankinjohtajan rouvaan, toivoin että olisin ollut hän, että minä olisin kat-

sonut HÄNTÄ eikä hän minua. Minä, Sylvia, olin takuulla paljon kauniimpi katsella, enkä silti nähnyt itseäni!

Hymyilin hengästyksissäni väkinäisesti ja pyyhkäisin hikipisaran kasvoiltani. Lämpimissä vaatteissa tuli kuuma. Keskusta oli laitettu koreaksi, sillä muutaman viikon päästä olisi joulu. Pankinjohtajan rouva oli käynyt ostamassa jotakin, mitä minunkin olisi pitänyt ostaa; huomasin etten kohdannut häntä alkuunkaan omana itsenään, vaan huomauttamattani minäkin olin jo kolonisoinut hänet, puuttunut mielessäni hänen huoliteltuun ulkonäköönsä ja suonut hänelle vallan synnyttää minussa ahdistusta ja stressiä.

»Pakettia hakemassa?» hän kysyi.

»Kyllä vain, minulle on tärkeää jatkaa tiettyjen amerikkalaislehtien tilaamista», minä vastasin ja kaduin, että olin antanut niin yksinkertaiseen kysymykseen niin pitkän ja monimutkaisen vastauksen.

Mietin, millaista olisi olla hänen ystävänsä, mutta torjuin ajatuksen uudella ajatuksella: luoja, miten hirveä takki.

»Mihin sinä Friedan olet jättänyt?» hän kysyi.

Hymyilin hikipäissäni terävästi.

»Kotiin isänsä kanssa», vastasin ylpeänä.

»Sinulla on hyvä mies», pankinjohtajan rouva sanoi.

»Ted», minä muistutin. »Ted Hughes.»

Pankinjohtajan rouva nyökkäsi. Näytti siltä kuin hän olisi pyöritellyt jotakin mielessään.

»Haluaisitteko tulla jonakin iltana päivälliselle? Ihan vain syömään. Ajattelin, että meidän olisi aika tutustua, kun kerran olemme naapureita. Sopsisiko vaikka... huomenna?»

Niin... niin kovin *kunnollista*. Kuinkas muuten. Hän pääsi yllättämään minut – että käyttikin ovelasti tilaisuutta hyväkseen! Ihmisten välinen kanssakäyminen ei ollut

lainkaan sellaista kuin kotimaassani, missä sanat I love you saattoi lausua jollekulle, jonka kanssa oli käynyt vain kerran ohimennen syömässä. I love you – sitä mursi noin vain palan sydämestään, eikä siihen tarvittu erityisen läheistä sidettä. Englannissa taas tuntui siltä kuin sosiaalisten suhteiden olisi pitänyt noudattaa tiukkaa kaavaa, eivätkä ihmiset seurustelleet huvin vuoksi, vaan jostakin kummasta velvollisuudentunnosta. *Olisi aika, kun kerran olemme naa-pureita. Meidän täytyy. Emme voi asua lähekkäin ja nähdä toisiamme päivittäin ilman että näytämme toisillemme myös, keitä olemme ja millaisia vanhoja pölyisiä huonekaluja meillä on.* En olisi millään jaksanut. Mutta en myöskään jaksanut katsoa häntä silmiin ja sanoa: Ei. Ei! En minä halua! Unohda!

Asiamiespostia hoitava nuorukainen ojensi pakettini tiskin takaa, ja jokin ulkoisessa olemuksessani sai hänen katseensa heilahtamaan, vai johtuiko se sittenkin hermoista, sydäntä muistuttavasta suusta, punaisesta ja tykyttävästä. Levottomasta.

Käännyn rouvan puoleen:

»Ilomielin», sanoin sädehtien. »Ei meillä ole muuta-kaan menoa. Oikein mielellämme.»

Pankinjohtajan rouva hymyili tyytyväisenä turkkinsa uumenista. *Liversi.* Olkoon sitten, ajattelin: teinpähän jonkun tyytyväiseksi.

»Lovely, honey!» hän huusi vielä torin toiselta laidalta.

Miten minä en ikinä oppinut! Hakea nyt paketteja, hoitaa tavanomaisia askareita, ajaa polkupyörällä ja huikata heit ja kiitokset aivan kuin se olisi ollut suurikin ponnistus. Ihmiset tekivät päivittäin huomattavasti vaativampia töitä, enkä minä saanut aikaiseksi kuin 1. olla raskaana ja

2. pyöräillä hakemaan pakettia keskustasta, mutta siitäkään en suoriutunut, edes *siitä* en suoriutunut jättämättä jonkinlaista jälkeä maailmaan.

Oliko pakko? Oliko todellakin pakko? Oliko minun pakko olla kävelevä sirkus? Oliko minulla pakko olla sydän? Oliko minun pakko muistuttaa ihmisiä jostakin – heidän omista tunteistaan ja vaikuttimistaan? Oliko minun pakko olla ilmielävä, ympäriinsä polkeva ajanlasku?

Paketti oli tarakalla, ja ajoin horjuen eteenpäin, pettyneenä siihen että asiat oli nyt hoidettu eikä se, mitä MINULLA oli ollut mielessäni – että olisi tapahtunut jotakin, että jostakin olisi putkahtanut ajatus, että ponnisteluni olisi synnyttänyt runosäkeen tai että olisi edes sattunut jotakin hauskaa, jotakin kivaa – ollut toteutunut. Päässäni ei ollut ensimmäistäkään sanaa, ei luvun alkua, ei romaania, ei yhtäkään muotoutuvaa hahmoa. Ei niin mitään. Kello oli kaksi, kun astuin ulkorappusille raskaana ja valtavana vuoreppeikkomaisessa olemuksessani. Olin jälleen kotona. Kotona minun ja Ted Hughesin valtakunnassa.

Ja Friedan. Hän tuli minua vastaan ja painoi pikkuruisen yksivuotiaan ruumiinsa omaani vasten. Avasin suuni ennen häntä ja sanoin: äiti ei voi nyt ottaa sinua syliin, olet liian painava. Melkein potkaisin hänet kauemmaksi samalla kun kuoriu duin takistani ja jätin villapuseron ylleni.

Suureksi hämmästyksekseni näin, että Ted oli työhuoneessani kirjoittamassa.

Hän ei ollut huomannut minua, mutta nousi nyt tuoilta kirjoituskoneen edestä ja löntysti portaat alas.

»Olitko kirjoittamassa?» kysyin. Hän näytti siltä kuin olisi jäänyt kiinni pahanteosta. Hymyilin yllättynyttä hymyäni, sitä erityisen alleviivaavaa.

»Kirjoitin muutaman rivin», hän myönsi. »BBC:llä halutaan lisää materiaalia.»

Pitkä, voimakas mies. Ruskeat hiukset, pitkulaiset kasvot, terävä nenä. Talossamme oli kylmä, jääkylmä sekä ylhäällä että alhaalla, meidän olisi pitänyt lämmittää. Oli ollut väärin istua kirjoittamassa, kun minä olin ollut nauttimassa vapaudesta, MINUNHAN silloin olisi pitänyt tuntea itseni vapaaksi, vapaaksi pyöräni selässä keskustassa. Ja silti... Silti hän oli kirjoittanut.

»Miten onnistut siinä?» kysyin ja kumarruin niistämään tyttäreni nenän. »Hetimitä kun teen sekunninkin jotain muuta, hän alkaa roikkua minussa.»

Ted kohautti olkapäitään.

»Kuten sanoin, aioin vain kirjoittaa yhden rivin.»

Frieda kaipasi vanhemman läheisyyttä ja rakkautta, ja aistin että hän oli ollut pitkään yksin. Nyt hän tarvitsi jotakuta. Hän takertui lanteeseeni, mutta olin pyöräilyn jäljiltä liian väsynyt.

»Tuliko sinulle paketti?» Ted kysyi.

Tuhahdin paketille – se oli menettänyt hauskuutensa. Mitä nyt yhdestä paketista.

»Äh», vastasin torjuvasti. »Siinä on vain naistenlehtiä äidiltä.»

»Sepä mukava», Ted sanoi. »Hauskaa että sinulla on jotakin, mistä iloita.»

Oliko hän tosissaan? Kohotin katseeni. Hän varmaan pilaili kustannuksellani. Sen oli pakko olla ironiaa. Eihän hän voinut olla tosissaan... Tulisinko muka iloiseksi parista amerikkalaisesta sisustus- ja elämäntapalehdestä?

»Yhtä tyhjän kanssa, kuten sanoin», minä totesin ja nousin seisomaan tukahduttaen haluni riuhtaista Friedan

irti. Hän oli tarrautunut lanteeseeni kuin koiranpentu lihaisaan luuhun.

»Olemme menossa huomisoltilta päivälliselle», ähkäisin tuoilta samalla kun keplottelin villasukkia jalkaani. »Ehkä heidän luonaan on lämpimämpi, Tyrerin pariskunnan nimittäin. Törmäsin pankinjohtajan rouvaan keskustassa.»

»Että sillä lailla», Ted sanoi. »Sittenhän voin kertoa BBC-kiireistäni jollekulle, jota oikeasti kiinnostaa.»

Mitä hän oikein tarkoitti? Mitä mustanliejuista hänen sanojensa taakse kätkeytyi? Oliko hän väsynyt? Vai pahalla tuulella? Eivätkö väsymys ja pahantuulusuus olleet minulle varattuja olotiloja? Levoton perhonen räpytteli sisälläni; se oli maannut koko päivän piilossa, ja nyt sen hauraat siivet saivat sisimpäni vapisemaan. Perhonen oli jäänyt loukuun ja etsi ulospääsyä, mutta törmäsi suoraan lihaani. Hain sanoja.

»Onko Frieda nukkunut?» päätin sittenkin kysyä.

»Ei, laita sinä hänet nukkumaan», Ted vastasi.

»Onko hän syönyt lounasta? Kello on kaksi!»

»Jääkaapissa on pekonia.»

»Mitä sinä olet syönyt?»

»Ei minulla ollut lounasaikaan nälkä.»

Huokaisin, avasin olohuoneen kamiinan luukun ja heitin yhden polttopuun hiillokseen, mutta se ei saanut tulta räntisemään ja hulmahtamaan kuten olin ajatellut – päinvas-toin, hiillos tukahtui ja tulisija musteni. Talomme oli jääkylmä. Kätilö oli sanonut, että tammikuussa kun lapsi syntyi, meidän täytyisi lämmittää ahkerammin.

»HÄN SÖI PEKONIA AAMIAISEKSI!» karjaisin niin, että ponnistus sai vauvan pyörähtämään vatsassani ympäri.

»Sen kuin annat hänelle voipaperia sitten! Ei meillä ole muuta kuin pekonia!»

Siihen minulla ei ollut vastausta.

»Kirjoitan tämän runon nyt valmiiksi!» Ted jatkoi kärsimättömästi, meni yläkertaan ja sulki oven perässään.

»Pekonia», minä sanoin Friedalle ja huomasin, että myös minulla oli sudennälkä. Otin paistinpannun koukusta ja antauduin nälälle. Olin läikkynyt yli. Ylläni oli väljä koboltinsininen pusero, joka laskeutui telttamaisena vatsaleni eikä tehnyt vartalolleni oikeutta. Suuren vuoren (joka olin minä) huipulle muodostui iso rasvainen laikku. Näin kuinka se levisi kankaalla. Kyyneleet alkoivat vieriiä, ja irvistin saadakseni ne loppumaan, mutta itku kirvelsi silmiä. Pahuksen runo! Pitkä pekoniisiivu oli tirissyt tovin pannulla ja odotti nyt jäykkänä ja kovana lautasella. Paloittelin sen Friedalle. Hän pureskeli ja kiemurteli inhoavasti, koska liha oli kitkerää ja liian suolaista. Olin paistanut sitä liian pitkään. Nappasin hänen lautasensa, seivästin uuden velton pekoniisiivun ja paistoin sen; tällä kertaa pienensin pannun alla leimuavan kaasuliekin lämpöä.

Oli minun vastuullani tehdä asiat oikein.

Kerran kauan sitten Frieda oli ollut puhdas ja viaton ja syönyt vain maitoani, rinnoistani virrannutta maitoa, jonka alkulähteestä en ollut ollut täysin selvillä. Maitoa. Valkoista, lämmintä maitoa. Rintani olivat nytkin isot ja herkät, ja nyt viimeisellä kolmanneksella olin ollut todella halukas, olin halunnut joka yö. Ted ei ollut ymmärtänyt, mistä oli kyse. Olin maannut hänen kanssaan lusikassa saamatta kunnolla yhteyttä, koska vatsani oli ollut tiellä. Hän oli vääntäytynyt huokaisten kauemmas. Minä olin kömpinyt perässä kädet

ja jalat kuumina ja hikisinä, vaikka makuuhuoneessamme oli hyytävän kylmä.

Syöhän nyt, lapsonen. Annoin pehmeämmän pekoni-siivun Friedalle. Hän imeskeli sitä nauraen. Hymy oli kai-verrettu hänen kasvoilleen; ehkä se on suojautumiskeino, ajattelin, panssari hänen vanhempiansa pimeyttä vastaan, pimeyttä joka ei pääse portinvartijana toimivan hymyn läpi. Seuraava ajatukseni: Frieda on kivenkova. Hän elää kauemmin kuin kukaan meistä muista.

Miksen ollut tänään iloinen? Miksi olin herännyt harmaa taivas pääni sisällä? Tämähän oli samanlainen päivä kuin kaikki muutkin. Mikä sai tämän päivän pitämään itseään niin helkkarin erityisenä? Miten yksi ihminen, yhden ainoan ihmisen liikahdus elämässäni (pankinjohtajan rouva keskustassa) saattoi pilata todellisuuteni niin täydellisesti? Hän ja hänen leuhka hymynsä olivat takertuneet minuun – hän oli niin täynnä itseään ja sitä, että *halusi tietää*. Hän halusi tietää asioita minusta ja Tedistä ja Friedasta. Lontoossa asiat olivat olleet toisin, siellä olimme saaneet olla rauhasa katujen suojissa. Täällä elämä oli raakaa ja suojatonta, ja tuntui epämiellyttävältä ellei peräti sopimattomalta olla sillä tavoin muiden armoilla. Olin ympäriinsä vipeltävä, piileksivä rotta, joka yritettiin napata. Selviäisinkö siitä? Englannin maaseudulla oli ahdasta, ja minä olin kotoisin Bostonista, tottunut asumaan merenrannalla.

Istahdin sohvalle lukemaan Ladies' Home Journalin ensimmäistä numeroa. Punainen sohva, pimeä huone, ikkunasta lankeava talvisen kalpea valo. Olin kirjoittanut äidille kirjeessä, että minun teki yhtäkkiä kovasti mieli ommella ja näperrellä. Se johtui raskaudesta; se teki minusta laiskan ja rakastettavan. Halusin lukea naistenlehtiä ja olla vaivaamat-

ta päätäni. Nyt kun avasin lehden, minusta ei enää tuntu-
nutkaan siltä. Avasin lehden ja samalla hetkellä petin äitini.

Lehden kiiltävät sivut ja värikkäät kuvat huonekasveista ja keltaisista ja vihreistä sohvakankaista saivat minut tunte-
maan oloni pahoinvoivaksi ja tyhjäksi. Tätä olin kirjoitta-
nut rakastavani. Tätä olin pyytännyt äidiltä, tätä huolenpitoa.
Eteeni pompahti kuva kuohkeasta, vastaleivotusta vaaleas-
ta leivästä. Vaaleasta vuokaleivästä, jota voisi tehdä itse. Se
tuntui raastavalta, sillä se oli tervehdys kotoa, se oli merkki:
voi, miten hyvää kotitekoinen vuokaleipä olisikaan, mitä
jos panisi sellaisen herkkupalan aamulla uuniin? Englan-
tilaiset reseptit olivat vastenmielisiä, sillä niissä ängettiin
joka paikkaan mausteita, vierrettä, rusinoita, ruista – *hyh*.
Aioin leipoa vuokaleivän.

Ted oli tullut alakertaan ja avasi parhaillaan keittiössä
kirjekuorta. Hänelle oli tullut kolme kirjettä. Hän kuulosti
iloiselta, koska oli saanut viestin kirjailijoiden liitosta: hän-
nelle oli myönnetty apuraha. Hän määkäisi keittiönpöydän
ääressä äkillisessä onnenpuuskassa. Minä selasin lehteä,
mutta en nähnyt aukeamaa enkä lukenut sanoja. Sehän oli
ilouutinen perheellemme! Miksi siis jokin jähmettyi sisäl-
läni? Mikä huoli minua kalvoi, MINÄHÄN ISTUIN KES-
KELLÄ ITSE LUOMAANI ASETELMAA, AJATONTA
JA TÄYDELLISTÄ, MINÄHÄN OLIN TÄSSÄ. Ole iloi-
nen! Olin viimeisilläni raskaana ja kirjailijamiehen vaimo,
joten enkö minä juuri tätä halunnut? Lausuin sanat »on-
neksi olkoon, mahtavaa» ja jouduin näkemään kovasti vai-
vaa noustakseni antamaan Tedille suudelman, sillä ruhoni
oli valtava. Ajattelin: Kirjoitan tästäkin äidille. Puhallan
sanat henkiin ja lähetän ne matkaan kuin pienet jääprinses-
sat, jotka liitävät sileällä jäällä. Koristelen sanani rusetein.